

СОЦІАЛЬНА РОЛЬ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Олена Слободенюк,

старший викладач

Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія
неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»,

E-mail: yumyna2021@gmail.com

Інклюзивна освіта є одним із ключових аспектів соціальної політики, спрямованої на забезпечення рівних можливостей для всіх членів суспільства. В Україні цей напрямок активно розвивається, враховуючи сучасні виклики, пов'язані з інтеграцією дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній простір. З огляду на глобальні тенденції, інклюзія розглядається як основа для формування толерантного та соціально справедливого суспільства, де всі громадяни мають рівні права та можливості для розвитку.

Інклюзивна освіта визначається як система навчання, що забезпечує участь усіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних чи інших особливостей. Її основними принципами є рівність, доступність, повага до різноманіття та інтеграція. В Україні, згідно із Законом «Про освіту», інклюзивне навчання є правом кожної дитини, а його впровадження – обов'язком держави [2].

Соціальний контекст інклюзії виходить за межі освітньої системи. Це явище має безпосередній вплив на формування громадянського суспільства, де кожна особа сприймається як рівноправний учасник суспільного життя. Інклюзія сприяє зміні ставлення до людей з інвалідністю, подоланню стереотипів і створенню умов для їхньої повноцінної участі у всіх сферах діяльності [4].

Інклюзивна освіта в Україні отримала значний розвиток після підписання державою міжнародних документів, зокрема Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю (2009 р.). У 2017 р. було внесено зміни до законодавства, які забезпечили створення умов для інклюзивного

навчання у школах та дошкільних закладах. Створення ресурсних центрів, підготовка педагогів та впровадження сучасних технологій стали важливими кроками на цьому шляху.

Інклюзивна освіта виконує важливу соціальну роль, сприяючи формуванню відкритого, толерантного та соціально відповідального суспільства. Одним із ключових аспектів інклюзії є розвиток толерантності, адже участь дітей з особливими освітніми потребами у спільному навчальному процесі сприяє формуванню емпатії, взаємоповаги та усвідомленню різноманітності серед усіх учасників освітнього середовища [1]. Співпраця учнів із різними освітніми можливостями розвиває соціальну чутливість, зменшує упередження та створює атмосферу взаємодопомоги, що є основою для формування соціально зрілих особистостей. Крім того, інклюзивна освіта відіграє важливу роль у подоланні соціальної ізоляції, оскільки сприяє інтеграції людей з інвалідністю та іншими особливими освітніми потребами у суспільство, надаючи їм можливість повноцінно реалізовувати свій потенціал, навчатися нарівні з іншими та бути активними учасниками соціально-економічного життя країни.

Інклюзія також сприяє формуванню громадянських цінностей, виховуючи покоління, яке поважає права кожної людини, цінує різноманітність та здатне ефективно взаємодіяти в багатокультурному середовищі. Навчання в умовах інклюзивної освіти допомагає дітям усвідомити, що всі люди рівні у своїх можливостях для розвитку, незалежно від їхніх фізичних чи когнітивних особливостей. Це не лише сприяє соціальній справедливості, а й допомагає створювати суспільство, орієнтоване на підтримку та співпрацю. Крім того, інклюзія має безпосередній вплив на зниження рівня соціальних конфліктів, оскільки забезпечення рівних можливостей для всіх громадян сприяє подоланню дискримінації, зменшенню соціальної напруги та нівелюванню соціальних бар'єрів. Досвід країн, які активно впроваджують інклюзивну освіту,

демонструє, що такий підхід не лише підвищує рівень освіченості та інтегрованості осіб з особливими потребами, а й позитивно впливає на загальний рівень соціальної згуртованості, що, у свою чергу, сприяє сталому розвитку держави [3].

Таким чином, інклюзивна освіта є не лише освітнім підходом, а й потужним інструментом соціального розвитку, що формує толерантне суспільство, інтегрує всіх його членів у спільну діяльність та сприяє гармонійному співіснуванню людей із різними можливостями та потребами. Її ефективне впровадження потребує комплексної підтримки на рівні державної політики, освітніх установ та громадянського суспільства, адже лише спільними зусиллями можна створити рівноправне середовище для кожного члена суспільства [1].

Список використаних джерел:

1. Колупаєва А. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. *Особлива дитина: навчання і виховання*. № 2, 2014. С. 7–18.
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність, перспективи розвитку : кол. монограф.: у 2 ч. Ч. 1. Інституційні та особистісні аспекти впровадження в Україні / за ред. С. П. Миронової, Л. Б. Платаш. Чернівці : Технодрук, 2021. 352 с.
4. Таранченко О. М. Соціальне інтегрування: ключовий концепт інклюзії. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 3(83), 2017. С. 7–15.